

REZUMATE

Volumul XV, Nr. 2 (30) /2024

Articole științifice

TEORIE, ISTORIE ȘI CRITICĂ LITERARĂ

Strategii moderne ale prozatorului Mihai Eminescu în *Sărmanul Dionis*

Anca Tomoioagă

DOI 10.56177/jhss.2.15.2024.art.1

Rezumat:

Lucrarea de față se axează, în special, pe nuvela *Sărmanul Dionis* și analizează câteva aspecte legate de specificul prozei lui Mihai Eminescu, pornind de la premisa că scriitorul a avut intuițiile unui prozator modern. Strategiile narative folosite de Mihai Eminescu arată un scriitor care își ambiguizează textul tocmai printr-un foarte bun control al cauzalității epice. Studiul va evidenția, de asemenea, talentul său de a pune în scenă personaje, crearea de cadre care se succed cinematic, utilizarea tehnicii *mise en abyme* care orchestrează nu doar conținutul, ci și structura narațiunii și, nu în ultimul rând, preocuparea sa pentru relația cu cititorul.

Cuvinte-cheie: fluxul conștiinței, subversiune, dinamică cinematică, modernism, citator

Identitatea spirituală și funcția religiei în nuvelele lui Ioan Popovici

Delia Badea

DOI 10.56177/jhss.2.15.2024.art.2

Rezumat:

În contextul în care proza scurtă a lui Ioan Popovici Bănățeanul a fost cel mai adesea asociată temei sociale a vieții târgurilor de provincie, considerăm că o interogare a acesteia prin prisma unor figuri spațiale simbolice prezente în textele sale ar putea reprezenta o contribuție la reînnoirea abordărilor geocritice ale prozei scurte de la noi, cel puțin în măsura în care aceste figuri spațiale presupun o serie de reprezentări simbolice și lingvistice generatoare ale unor noi paradigme de sens. În acest context, ipoteza de la care pornește demersul de față este aceea că în proza scurtă a lui Ioan Popovici apelul la moralitatea creștină ar putea fi interpretat ca rezultat al unei aporii existențiale și/sau identitare, în deplină congruență cu însăși ideea de națiune. În acest scop, articolul de față își propune să răspundă la următoarele întrebări: cum funcționează validarea identitară a personajelor în interiorul discursului narativ propus de Ioan Popovici și în ce măsură acceptarea/respingerea spiritualității devine principala atitudine prin care personajele pot reflecta asupra propriei identități?

Cuvinte-cheie: identitate, spiritualitate, figuri spațiale, imaginar, arhitopos

Explorarea creației literare a lui Nicolae Dabija sub aspectul polimorfismului

Alla Apopei

DOI 10.56177/jhss.2.15.2024.art.3

Rezumat:

Articolul ilustrează, prin analiza unor exemple concrete, polimorfismul operelor literare ale lui Nicolae Dabija, văzut ca un element de modernitate în creația scriitorului din Republica Moldova, lider de generație al poezilor șaptezeciști de dincolo de Prut, cu o activitate literară neîntreruptă vreme de peste cincizeci de ani. Sunt analizate elemente precum intertextualitatea, stratificarea stilistică, interferența limbajelor, coexistența formelor monologice și dialogice, multitudinea vocilor narative, dar și structura diadică și triadică a textelor lui Dabija, pentru a evidenția versatilitatea și capacitatea creației sale de a rămâne mereu deschisă interpretării.

Cuvinte-cheie: polimorfism, intertextualitate, text hibrid, post-literatură, modernitate

Schimburi culturale timpurii irlandezo-italiene, în secolul al XIX-lea

Miriam Cristélle Gardner-Nedelcu

DOI 10.56177/jhss.2.15.2024.art.4

Rezumat:

Acest articol explorează perspectivele irlandeze asupra Italiei în secolul al XIX-lea prin filtrul scrierilor lui James Whiteside, Lady Morgan și Francis Mahony. Whiteside, în Italia secolului al XIX-lea, preamărește Roma ca *City of the Soul* (*Oraș al spiritului*), exprimând un respect profund pentru măreția sa istorică și influența durabilă a trecutului său asupra prezentului. Abordarea sa romantică portretizează Roma ca o întruchipare vie a gloriei sale antice, punând trecutul în legătură cu inspirația contemporană. În schimb, Lady Morgan oferă o viziune critică asupra societății italiene, suprapunând frumusețea sa istorică peste provocările politice și sociale contemporane. Călătoria ei dezvăluie nemulțumirea față de guvernarea italiană și subliniază preocupările sale mai largi în materie de justiție socială și reformă. Scrierile satirice ale lui Mahony, cunoscute pentru spiritul lor critic, oferă o altă fațetă a realității irlandeze, întregind discursul asupra problemelor culturale și politice italiene. În timp ce opera lui Whiteside accentuează legătura spirituală cu moștenirea istorică a Romei, scrierile lui Lady Morgan critică decalajul existent în Italia între splendoarea trecutului și realitățile prezente. Aceste relatări ilustrează diversele receptări ale Italiei din perspectivă irlandeză, îmbinând admirația cu analiza critică și oferind o imagine de ansamblu asupra dinamicii culturale și politice a Italiei din secolul al XIX-lea.

Cuvinte-cheie: Italia, Francis Mahony, James Whiteside, Lady Morgan, Irlanda, victorian, romantism

Ridicarea sau păstrarea vălului? Arabii americani între acceptare și asimilare

Hayder Naji Shanbooj Alolaiwi

DOI 10.56177/jhss.2.15.2024.art.5

Rezumat:

Acest articol examinează poziția complexă a arabo-americanilor între acceptare și asimilare în societatea americană, explorând modul în care identitatea lor a fost modelată de dislocarea istorică, colonizarea și negocierea culturală. Revenind la metafora voalului, luăm în considerare barierele simbolice și literale din calea integrării, începând cu analiza primelor experiențe arabo-americane din secolul al XIX-lea. Autobiografia lui Omar ibn Said, un vest-african înrobbit, este o perspectivă istorică crucială care evidențiază rezistența unei identități islamice provocate de convertirea forțată și înrobire. Romanul lui Laila Halaby *Once in a Promised Land (A fost odată pe un tărâm promis)* extinde această narațiune, ilustrând dubla conștiință a arabo-americanilor în epoca de după 11 septembrie. Prin luptele lui Salwa și Jassim cu rasismul, identitatea și natura iluzorie a visului american, romanul dezvăluie tensiunea dintre presiunile externe de asimilare și eforturile interne de a menține identitatea culturală. Acest studiu evidențiază provocarea continuă de a naviga prin fenomenul conservării culturale și acceptarea socială pentru arabo-americani.

Cuvinte-cheie: arabi americani, asimilare, identitate, Omar ibn Said, Laila Halaby, dublă conștiință, post-9/11

Transgresări tipologice ale jurnalului. Diatristica lui Emil Ivănescu

Diana Morari

DOI 10.56177/jhss.2.15.2024.art.6

Rezumat:

Lucrarea de față analizează jurnalul scriitorului Emil Ivănescu prin raportare la textele sale literare. Granițele dintre ficțiune și memorialistică se estompează, rezultând o scriitură centrată pe sine, asimilabilă sferei intimității, care este și un spațiu al interogațiilor metaliterare. Conștient sau nu, Emil Ivănescu a optat pentru o literatură a interiorității deoarece aceasta se ajută obsesiilor sale existențiale.

Cuvinte-cheie: Emil Ivănescu, jurnal, identitate, alteritate

Alecsandri și „foamea de realism”

Ludmila Braniște

DOI 10.56177/jhss.2.15.2024.art.7

Rezumat:

Acest articol explorează utilizarea observației obiective, a narațiunii descriptive și a analizei fiziologice în proza lui Vasile Alecsandri, evidențiind tipologia bogată și profunzimea caracterologică a operelor sale. Stilul narativ al lui Alecsandri, înrădăcinat în realism și influențat atât de tradițiile literare românești, cât și europene, surprinde o perioadă transformatoare în societatea românească de la mijlocul secolului al XIX-lea. Proza sa, adesea caracterizată ca o „înregistrare a vieților” în conformitate cu abordarea tipologică a lui Balzac, servește atât ca document literar, cât și istoric, reflectând o gamă variată de experiențe umane și realități sociale. Prin analiza portretelor detaliate ale personajelor lui Alecsandri și prin explorarea mediului social, articolul subliniază modul în care proza vremii îmbină narațiunea artistică cu valoarea documentară, oferind observații perspicace asupra naturii umane și a evoluției societății. Studiul susține că abordarea literară a lui Alecsandri, îmbinând reflecția istorică cu sensibilitatea emoțională, îmbogățește înțelegerea cercurilor intelectuale românești și europene din secolul al XIX-lea. Memoriile sale servesc ca acte de dragoste și cunoaștere, integrând experiența personală cu narațiuni culturale mai largi, oferind în același timp o perspectivă asupra stilului literar al lui Alecsandri, modelat de spontaneitate, umor și o legătură profundă atât cu folclorul, cât și cu tradițiile literare europene.

Cuvinte-cheie: Vasile Alecsandri, proză românească, realism, memorii, portret de personaj, realism social, observație literară

LINGVISTICĂ, STILISTICĂ ȘI TRADUCTOLOGIE

Glosarul din Reichenau și limba română

Dan Ungureanu

DOI 10.56177/jhss.2.15.2024.art.8

Rezumat:

Latina clasică are, pentru diferite sensuri, perechi de sinonime sau mai mulți termeni sinonimici.

Proto-româna, limba neatestată din care derivă toate limbile romanice, a abandonat unele dintre aceste sinonime și a păstrat altele. Vocabularul limbilor romanice reprezintă o selecție, o înlocuire lexicală și o schimbare semantică a cuvintelor latine.

Demonstrăm în acest articol că, pentru majoritatea sensurilor, limba română păstrează aceleași sinonime care sunt păstrate și în celelalte limbi romanice și pierde sinonimele care sunt pierdute în celelalte limbi romanice. Nu avem acces direct la proto-romana vorbită în perioada 700-800, dar *Glosarul din Reichenau* reprezintă o colecție de glosare latine scrise după anul 700, în nordul Franței. Explicațiile lor latine sunt forme clasicizante ale limbii romanice vorbite în jurul anului 700; ele ne oferă o privire indirectă asupra limbii vorbite din acea perioadă. De multe ori, mai des decât prin simplă coincidență, aceste glosare corespund cu cuvintele românești de origine latină, ceea ce dovedește că ele provin dintr-o limbă latină târzie care deja pierduse unele sinonime și păstrase un alt set. Mai mult, demonstrăm că limba română păstrează unele cuvinte care sunt pierdute în franceză, ceea ce sugerează că proto-româna probabil s-a separat mai devreme de proto-romana comună decât proto-franceza.

Propunem câteva modele de evoluție lingvistică, rapide și lente, și încercăm să calculăm perioada în care s-a produs separarea proto-românei, bazându-ne pe estimări aproximative lexicostatistice și glotocronologice.

Datele sugerează perioada dintre anii 540–600 ± 30 ca fiind cea în care proto-româna se separă de proto-romanica unitară.

Cuvinte-cheie: limba română, romanistică, latina vulgară, glose, *Glosarul din Reichenau*, lexicostatistică

STUDII SOCIALE ȘI EDUCAȚIONALE

Importanța ilustrațiilor în receptarea operelor literare în învățământul primar. Exemple din literatura pentru copii contemporană

Smărăndița-Elena Costin

DOI 10.56177/jhss.2.15.2024.art.9

Rezumat:

Această lucrare explorează rolul vital al ilustrațiilor în receptarea și înțelegerea operelor literare în învățământul primar, concentrându-se pe exemple din literatura contemporană pentru copii. În educația timpurie, ilustrațiile servesc mai mult decât ca simple elemente decorative; ele acționează ca instrumente pedagogice cheie care sprijină înțelegerea citirii, stimulează imaginația și sporesc angajamentul emoțional. Oferind reprezentări vizuale ale personajelor, decorurilor și evenimentelor, ilustrațiile ajută la reducerea decalajului dintre conținutul textual și dezvoltarea cognitivă a tinerilor cititori. Bazându-se pe literatura modernă pentru copii, studiul evidențiază modul în care ilustrațiile ajută la interpretarea poveștilor, facilitează păstrarea informațiilor și stimulează abilitățile de gândire critică. Analiza subliniază, de asemenea, importanța integrării educației vizuale în programele de învățământ primar pentru a optimiza experiența generală de învățare a tinerilor cititori.

Cuvinte-cheie: copii, literatură, creativitate, educație, ilustrații